

фагоцитоза, откритого І.І. Мечниковим, професором Новоросійського університету. І уже во другому виданні «Основ общей патологии» В.В. Подвысоцкого появилась глава, подготовленная І.І. Мечниковим.

Следовательно, исторический опыт свидетельствует, насколько плодотворным для медицинской высшей школы является ее связь с классическими университетами. И хотя в настоящее время прямая структурная интеграция этих систем образования уже видимо не всегда возможна, но связь отдельных медицинских наук с фундаментальными науками и всей системой преподавания в классических университетах в целом, безусловно, плодотворна. Общая и клиническая патофизиология выступает в этой связи как один из важных элементов этого взаимодействия, что гарантирует возможность фундаментальной научной подготовки будущих врачей и является очень важным в современной медицине с ее стремительным обновлением знаний, углублением понимания сущности жизни и появлением революционных медико-биологических технологий.

УРОКИ МИНУЛОГО І ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЛОНІ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

П.П. Бачинський

Протягом ХІХ ст. в Україні один за одним почали функціонувати 4 класичних університети, в яких медичні факультети були головною ланкою освіти як за складом багатьох видатних педагогів, так і значної кількості талановитих випускників (1805 р.- Харків; 1842 р - Київ; 1865 р.- Одеса; 1894 р.- Львів). При відкритті і функціонуванні медичних факультетів у складі класичних університетів України був використаний європейський досвід розвитку університетської медичної освіти, який вже мав багатовікову історію, починаючи з відкриття медичного факультету у складі університету в Болоньї (1187 р.), де у свій час здобували університетську медичну освіту вихідці з України. Так, Юрій Дрогобич здобув ступінь доктора медицини і філософії у Болонському університеті, був обраний його ректором, а пізніше був обраний деканом медичного факультету Краківського університету і допомагав здобувати університетську медичну освіту українцям. Велике значення для удосконалення педагогічних основ університетської медичної освіти в Україні мали педагогічні статті М.І.Пирогова і його творча діяльність на посаді попечителя Одеського та Київського навчальних округів (1856 - 1861 рр.).

Виступаючи перед студентами і викладачами Київського університету Св. Володимира, у тому числі і медичного факультету, М.І.Пирогов говорив: "Судять не за намірами, а за результатами. А результати в таких (освітніх) справах виявляються не швидко, не без перешкод, не без пересудів, які розповсюджуються через незнання, близорукість, підозру і дріб'язкові пристрасті. Я не наказував, я переконував, тому що піклувався не за зовнішність, а за почуття відповідальності, яке визнавав у молоді також, як і всі інші вищі прагнення духу... Служіть вірно науці і правді і живіть так, щоб у старості змогли бездоганно згадати свою і поважати чужу молодість".

Основні положення, які були висловлені М.І.Пироговим у його педагогічних статтях "Погляд на загальний Статут наших університетів", "Зауваження до проекту загального Статуту імператорських російських університетів", "Університетське питання", "Питання життя" та в інших і сьогодні є актуальними і, на превеликий жаль, у багатьох напрямках ще не реалізовані через відсутність, в першу чергу, університетської медичної освіти у переважній більшості медичних чиновників, які керують і організують вищу медичну освіту в Україні, займаючи посади різних адміністративних рівнів, до найвищих включно. І, як наслідок, у наш час маємо очевидну недосконалість принципів організації існуючої в Україні системи вищої медичної освіти, де є лише декілька відроджених острівців університетської медичної освіти за європейським типом її організації, що нагадують острівці клітин здорової шкіри, які перенесені на величезну поверхню тіла вищої медичної освіти України, яка обпечена вогнем як корисливих, так і педагогічно непрофесійних дій керівників (окремих ректорів медичних ВНЗ, посадових осіб МОЗ України), що постійно обговорюється на Конгресах СФУЛТ та з'їздах ВУЛТ, на які вони не з'являються.

У Катеринославі організація університетської медичної освіти стала можливою лише на початку ХХ ст. у роки громадянської війни завдяки активній участі наукових і громадських діячів міста і дійової підтримки першого президента АН України академіка В.І. Вернадського. Коли В.І. Вернадський був на посаді товариша Міністра народної освіти у Тимчасовому Уряді О.Керенського, тоді він допоміг перевести Катеринославські вищі жіночі курси (КВЖК) на рівень вищого навчального закладу, де за університетською начальною програмою функціонували медичний (945 студентів) і фізико-математичний (353 студенти) факультети. У подальшому на базі КВЖК стараннями науковців, громадських діячів Катеринослава та за підтримки академіка В.І.Вернадського, який очолював комісію з організації та функціонування вищих навчальних закладів і наукових установ, М.Василенка, який був на той час Міністром народної освіти в уряді гетьмана П.Скоропадського,

став функціонувати університет у складі 4 факультетів за кращими європейськими взірцями за своєю організацією: медичного (26 кафедр, 1150 студентів), історико-філософського (17 кафедр, 500 студентів), фізико-математичного (16 кафедр, 500 студентів), юридичного (15 кафедр, 600 студентів).

Після захоплення влади на Україні більшовиками в українських університетах за політичними інструкціями ЦК РСДРП(б) і Голови РНК Росії діячі ЦК КП(б)У і РНК України поступово ліквідували університетську медичну освіту для політичного завоювання кадрового середовища як головної мети в більшовицькій стратегії утримання мас в сліпій покорі ідеям вождів світового пролетаріату, про що свідчать документи Центрального державного архіву, спогади очевидців та учасників найбільш небезпечного соціального експерименту в історії людства, небезпечні наслідки якого продовжують діяти і в наш час.

Починаючи з 10 березня 1919 р., коли відділ вищої школи РНК України ввів у дію "Тимчасове положення про управління вищими навчальними закладами", за яким посади ректора і проректора скасовувались, а на них призначались Наркоматом більшовики-комісари, які наділялись необмеженою владою у всіх сферах життя ВНЗ, шлях вищої медичної освіти в Україні продовжує пролягати на узбіччі розвитку європейської університетської медичної освіти, оскільки нас повели "своим путем" і не туди, де пошановують загальнолюдські цінності. Як вдало охарактеризував подібний стан лікар-письменник М. Булгаков словами хірурга, професора Преображенського: "Розруха не в оточуючому світі, розруха в головах!".

Нашу вищу медичну освіту в Україні можна порівняти з долею хворої людини, яка уражена пріонами, що є складним як для діагностики, так і для успішного лікування. Все ж вихід є. Необхідно відродити у повному обсязі університетську медичну освіту шляхом включення існуючих вищих медичних навчальних закладів з приданими їм клінічними базами у формі університетських клінік до складу класичних університетів і затвердити їх підпорядкування лише МОН України для створення єдиного освітнього простору європейського взірця.

ОСОБЕННОСТИ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НЕКОТОРЫХ СТРАНАХ МИРА И В УКРАИНЕ

А.П. Татаровский, Т.В. Ерошкина, С.С. Борисенко

Опыт подготовки врачей в разных странах свидетельствует об особенностях национальных образовательных программ. Прежде всего, они различны по срокам обучения. В большинстве стран подготовка